

# ALLIANSSIN LAUSUNTO TYÖELÄKEINDEKSIIN MUUTTAMISTA PALKKATASOINDEKSIKSI KOSKEVASTA KANSALAISALOITTEESTA

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Lausunnon pääkohdat:

- Aloituksen hyväksyminen tai pienempikin muutos sen esittämään suuntaan horjuttaisi eläkejärjestelmän kestävyyttä.
- Jo ilman indeksin muutostakin nuoret maksavat korkeampia eläkemaksuja, pääsevät myöhemmin eläkkeelle ja saavat aikanaan pienemmän osuuden palkastaan eläkettä.
- Eläkejärjestelmää kehitettäessä tulee pohtia, miten voidaan parantaa sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta sekä säilyttää nuorten luottamus eläkejärjestelmään.
- Palkkaindeksiin ei tule siirtyä, koska se johtaisi Eläketurvakeskuksen laskelmien mukaan siihen, että eläkerahastot olisi käytetty loppuun vuonna 2060, kun nyt parikymppinen nuori on 64-vuotias.
- Rahastojen ehtyessä seurauksena olisi esimerkiksi eläkkeiden leikkaaminen 30 prosentilla tai eläkemaksujen nostaminen jopa 35 prosenttiin palkasta.
- Korkeat eläkemaksut nostavat työllistämisen hintaa, lisäävät työttömyyttä ja pienentävät käteen jäävää tuloa.
- Nykyiset eläkeläiset ovat töissä ollessaan maksaneet eläkemaksuja keskimäärin 10-15 prosenttia palkastaan, joten 35 prosentin maksutaso olisi kohtuuton sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.
- Eläkeläisköyhyyteen tehoaisi paremmin mm. takuueläkkeen ja kansaneläkkeiden korottaminen. Työeläkeindeksiin muuttamisesta suurimman hyödyn saisivat ne, joille on karttunut suuri työeläke. Tämä johtaisi entistä suurempaan tuloerojen kasvuun eläkeläisten keskuudessa.

## Eläkejärjestelmän rahoitus perustuu vastavuoroisuuteen

Työeläkejärjestelmä perustuu sukupolvien väliseen vastavuoroisuuteen. Kaikki työssäkäyvät suomalaiset vuorollaan maksavat työeläkemaksuja, jotka käytetään pääosin samaan aikaan eläkkeellä olevien eläkkeisiin. Aikanaan he hyötyvät järjestelmästä, sillä seuraavat sukupolvet puolestaan rahoittavat heidän eläkkeitään. Järjestelmän vastuulla on pitää huolta siitä, että kaikki ikäluokat hyötyvät mahdollisimman tasavertaisesti.

Indeksimuutos hyödyttäisi eniten nykyeläkeläisiä ja eläkeikää lähenteleviä, jotka saavat jo nyt parhaimman tuoton maksamilleen eläkemaksuille.

Jo ilman indeksin muutostakin nuoret joutuvat maksamaan selvästi korkeampia eläkemaksuja kuin aiemmat sukupolvet, jäävät myöhemmin eläkkeelle ja saavat aikanaan pienemmän osuuden



palkastaan eläkettä. Maksut ovat nyt 24 % palkasta, kun nykyiset eläkeläiset ovat töissä ollessaan maksaneet eläkemaksuja keskimäärin 10-15 prosenttia palkastaan. 1940-luvulla syntyneet saavat eläkemaksuilleen noin viiden prosentin reaalitytuoton ja 1970-luvulla tai myöhemmin syntyneet arviolta vain reilun kahden prosentin tuoton.

Eläkejärjestelmää kehitettäessä tulee tavoitteena olla sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden nykyistä parempi toteutuminen sekä se, että nuorten luottamus eläkejärjestelmää kohtaan säilyy.

### **Palkkaindeksi tyhjentäisi rahastot**

Mikäli eläkeindeksiä muutettaisiin aloitteen esittämällä tavalla, rahastot kasvaisivat ennusteen mukaan vuoteen 2050 asti, mutta kääntyisivät sen jälkeen nopeaan laskuun ja loppuisivat 2060-luvulla.

Nykyisille nuorille vaikutukset olisivat kohtuuttomia. Esimerkiksi nykyisen 20-vuotiaan tavoite-eläkeikä on vuonna 2067. Jos indeksialoite hyväksyttäisiin, eläkerahastot olisi ennusteen mukaan syöty siihen mennessä kokonaan. Tuolloin vaihtoehtoina olisivat esimerkiksi eläkkeiden leikkaaminen 30 prosentilla tai eläkemaksujen nostaminen kestävämmälle tasolle 35 prosenttiin palkasta.

Jo tähän mennessä karttuneiden työeläkkeiden rahoittamiseen tarvittaisiin 600 miljardin eläkevarat. Nyt kertynyt eläkerahasto kattaa näistä vain 30 %. Loput on katettava nyt ja tulevaisuudessa työelämässä olevien työntekijöiden palkastaan maksamalla eläkemaksuilla.

Eläkeindeksin muutos johtaisi nuorten ja työssäkävien eläkemaksujen nostoon. Korkeat eläkemaksut nostavat työllistämisen hintaa, lisäävät työttömyyttä ja pienentävät käteen jäävää tuloa.

Eläkejärjestelmä on kokonaisuus, jossa eri osatekijät vaikuttavat toisiinsa. Eläkeindeksi on yksi osatekijä. Jos yksittäistä järjestelmän osaa muutetaan, tulee vastaavasti tarkastella myös muita eläkejärjestelmän osia, kuten eläkkeen määräytymisperusteita, siten että järjestelmän tasapaino säilyy.

Eläkejärjestelmää on kehitettävä varovaisuusperiaatteella siten, että se kestää tuleville sukupolville myös siinä tapauksessa, että tuleva talouskehitys olisi jonkin verran ennustettua heikompaa.

### **Palkkaindeksi kallis ja tehoton keino vähentää köyhyyttä**

Indeksialoite on tehoton keino köyhimpien eläkeläisten auttamiseen, sillä se ei koske kansaneläkettä tai takueläkettä. Köyhyydestä kärsivät erityisesti ne eläkeläiset, joille työeläkettä on kertynyt vähän tai ei lainkaan. Se, että iäkkäämmät eläkeläiset ovat köyhempiä kuin nuoremmat eläkeläiset, johtuu ennen kaikkea siitä, että he eivät ole työssä ollessaan olleet nykyisen työeläkejärjestelmän piirissä eivätkä ole kartuttaneet nykyisenkaltaista työeläkettä. Työeläke on ansiosidonnainen etuus, joten sitä ei ole suunniteltu ensisijaisesti köyhyyden vähentämistä silmällä pitäen.

Köyhimpien eläkeläisten tilanteeseen vaikuttavat työeläkeindeksiä enemmän esimerkiksi takueläkkeen, kansaneläkkeen ja eläkkeensaajan asumistuen taso, asuntopolitiikka, eläkkeensaajien verotus sekä lääkekorvaukset ja potilasmaksut.

Työeläkeindeksin muuttamisesta puolestaan suurimman hyödyn saisivat ne, joille on karttunut eniten työeläkettä. Tämä johtaisi entistä suurempaan tuloerojen kasvuun eläkeläisten keskuudessa.

### **Nuorten sukupolvien köyhtyminen uhkaa järjestelmän kestävyyttä**

Suomen pankin tietojen mukaan vuosien 1990 ja 2013 välillä alle 35-vuotiaiden aikuisten tulotaso on romahtanut suhteessa muuhun yhteiskuntaan samalla, kun vanhempien ikäluokkien ja erityisesti eläkeläisten tulot ovat nousseet. Nuorten joukossa köyhiä on eniten, ja heidän köyhyytensä on syvempää kuin muilla ikäluokilla.

Tilanne uhkaa vakavasti eläkejärjestelmän kestävyyttä. Heikkenevien tulojen myötä nuorten kyky rahoittaa tuloistaan aiempien ikäluokkien eläkkeitä heikkenee ja heidän oma eläkekertymänsä jää pieneksi.

Eläkejärjestelmän kestävyuden varmistamiseksi tulee myös nuorten köyhtymisen syyt kartoittaa ja ryhtyä toimiin nuorisoköyhyyden vähentämiseksi. Erityisesti nuorisotakuuseen, koulutukseen, opintotukeen ja ennaltaehkäiseviin palveluihin on tehtävä panostuksia. Nuorten ja opiskelijoiden perusturva tulee nostaa samalle tasolle kuin muilla ikäryhmillä. Nuorten työllistymistä on tuettava ja työnantajia on kannustettava palkkaamaan nuoria esimerkiksi palkkatuella.

Nuorten heikko tulokehitys on haitallista koko järjestelmän tasapainolle ja siten koko väestön tuleva hyvinvointi riippuu nuorten pärjäämisestä.

Helsingissä 15.2.2017



Eero Rämö  
puheenjohtaja



Olli Joensuu  
pääsihteeri